

پیش‌ها و پاسخ‌ها

کد پرسش: ۸۹

احکام

احکام حج، عمره و زیارت

پرسش کننده: علی راضی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره پرسش: ۱

تاریخ پرسش: ۱۳۹۴/۸/۱۰

آیا حضور علامه خراسانی در بارگاه امام زاده یحیی بن زید بن علی بن الحسین (ع) بدین معنی است که زیارت امامزادگان از نظر ایشان بلا مانع است؟ (بر خلاف نظر وهابی‌ها که آن را شرک می‌دانند).

پاسخ به پرسش شماره: ۱

تاریخ پاسخ به پرسش: ۱۳۹۴/۸/۱۲

زیارت قبور مؤمنان خصوصاً پیامبران و صالحان به منظور یاد کردن از آنان و درود فرستادن بر آنان و دعای خیر برای آنان و توجه به آخرت، سنت است، ولی زیارت قبور کافران و منافقان و ظالمان جایز نیست؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ ۗ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ﴾ (توبه/ ۸۴)؛ «و هرگز بر احدی از آنان هنگامی که مرد نماز نگزار و بر قبر او نایست؛ زیرا آنان به خداوند و پیامبرش کفر ورزیدند و در حالی مردند که فاسق بودند!» همچنین، سفر کردن به منظور زیارت قبور مؤمنان خصوصاً پیامبران و صالحان و نیز ساختن مسجد در نزدیک قبور آنان برای عبادت خداوند، اشکالی ندارد؛ چنانکه خداوند در داستان اصحاب کهف فرموده است: ﴿إِذْ يَتَنَزَّعُونَ مِنْهُمْ أَمْرَهُمْ ۗ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُيُوتًا ۗ رَبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ ۗ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا﴾ (کهف/ ۲۱)؛ «هنگامی که میان خود نزاع می‌کردند، پس گفتند که بر آنان بنایی (به یادبود) بسازید، پروردگارشان به آنان داناتر است، کسانی که بر کارشان چیره شدند گفتند: هرآینه بر آنان مسجدی می‌گیریم»، اما نماز گزاردن پیرامون قبور آنان در جایی که قبور آنان دیده می‌شود و نیز گردیدن به گرد قبور آنان، شایسته نیست؛ چنانکه حسن بن قاسم طهرانی ما را خبر داد، گفت:

«سَأَلْتُ الْمُنْصُورَ عَنِ زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ فَقَالَ: زُرَّهُ وَ سَلِّمْ عَلَيْهِ وَ سَلِّ اللَّهُ حَاجَتَكَ! قُلْتُ: كَيْفَ أَسَلِّمْ عَلَيْهِ عِنْدَ قَبْرِهِ؟ قَالَ: قُلْ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّكَ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ وَ آتَيْتَ الزَّكَاةَ وَ أَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ جَاهَدْتَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ حَتَّىٰ أَتَاكَ الْيَقِينُ، فَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَكَ وَ لَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَمَرَ بِهِ وَ لَعَنَ اللَّهُ مَنْ بَلَغَهُ ذَلِكَ فَرَضِي بِهِ، أَنَا إِلَى اللَّهِ مِنْهُمْ بَرِيءٌ! قُلْتُ: فَاطُوفُ

بَقْبَرِهِ؟ قَالَ: لَا وَ لَا تُصَلِّ بَيْنَ يَدَيْهِ وَ لَكِنَّ تَنَحَّ نَاحِيَةً وَ صَلِّ فِي بَعْضِ الرُّوَاقَاتِ!؛
 «از منصور درباره‌ی زیارت قبر حسین پرسیدم، پس فرمود: آن را زیارت کن و بر آن حضرت سلام بده و حاجتت را از خداوند بخواه! گفتم: چگونه بر آن حضرت در نزد قبرش سلام دهم؟ فرمود: بگو: سلام بر تو ای ابا عبد الله! سلام بر تو ای پسر رسول خدا! گواهی می‌دهم که تو نماز را بر پا داشتی و زکات را پرداختی و به معروف امر کردی و از منکر باز داشتی و در راه خدا چنانکه شایسته بود جهاد کردی تا آن گاه که مرگ به تو رسید، پس خداوند لعنت کند کسی را که تو را کشت و خداوند لعنت کند کسی را که به آن امر کرد و خداوند لعنت کند کسی را که از آن آگاهی یافت و به آن راضی شد، من به سوی خداوند از آنان بیزارم! گفتم: آیا قبر او را طواف کنم؟ فرمود: نه و در پیش روی آن نماز نگزار، بلکه به کناری برو و در برخی رواق‌ها نماز بگزار!» (گفتار ۴۹).

همچنانکه ازدحام برای استلام قبور آنان، شایسته نیست؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«رَأَيْتُ عِنْدَ قَبْرِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى شَابًّا هَاشِمِيًّا وَجْهُهُ كَدَائِرَةِ الْقَمَرِ وَ هُوَ يَقُولُ لِلْمُرَدِّحِينَ: مَا يَهْدَا أَمْرْتُمْ!؛
 «نزدیک قبر علی بن موسی جوانی هاشمی را دیدم که رویش چون قرص ماه بود و به ازدحام کنندگان (پیرامون قبر برای طواف و استلام آن) می‌فرمود: به این (کار) امر نشده‌اید!»

همچنانکه ساختن بنا بر روی قبور و آراستن آن‌ها با طلا و نقره، بدعت پادشاهان است؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«نَهَى الْعَالِمُ عَنِ تَرْفِيعِ الْقَبْرِ وَ الْبِنَاءِ عَلَيْهِ وَ قَالَ: هَذَا مَا أَخَذَ النَّاسُ مِنْ مُلُوكِهِمْ وَ إِنَّ مُلُوكَهُمْ كَانُوا مُسْرِفِينَ؛
 «عالم از بلند ساختن قبرها و بنا نهادن بر روی آن‌ها نهی کرد و فرمود: این چیزی است که مردم از پادشاهان‌شان فرا گرفتند، در حالی که پادشاهان‌شان مسرف بودند!»

تعلیق شماره: ۱

نویسنده‌ی تعلیق: رضا خانجانی

تاریخ تعلیق: ۱۳۹۴/۸/۱۳

در پاسخ به پرسشی درباره‌ی زیارت قبور اهل بیت فرموده‌اید:

«ساختن مسجد در نزدیک قبور آنان برای عبادت خداوند، اشکالی ندارد؛ چنانکه خداوند در داستان اصحاب کهف فرموده است: **إِذْ يَتَنَزَّعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا رَّبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ** قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَسْجِدًا» (کهف / ۲۱): > هنگامی که میان خود نزاع می‌کردند، پس گفتند که بر آنان بنایی (به یادبود) بسازید، پروردگارشان به آنان داناتر است، کسانی که بر کارشان چیره شدند گفتند: هرآینه بر آنان مسجدی می‌گیریم، > اما نماز گزاردن پیرامون قبور آنان در جایی که قبور آنان دیده می‌شود و نیز گردیدن به گرد قبور آنان، شایسته نیست».

در رابطه با این پاسخ، چند سؤال برای بنده ایجاد شده است که ممنون می‌شوم عنایت بفرمایید و پاسخ دهید:

یکم اینکه آیا استناد به کار مردم در رابطه با قبور اصحاب کهف که نزدیک آن‌ها مسجدی ساخته‌اند صحیح است، در حالی که معلوم نیست این مردم چه کسانی بوده‌اند و آیا کارشان حجت بوده است یا نه؟

دوم اینکه آیا جواز ساختن مسجد در نزدیک قبور اهل بیت با عدم جواز نماز گزاردن پیرامون آن‌ها که جناب علامه بیان فرموده‌اند، منافات ندارد؟

با تشکر

پاسخ به تعلیق: ۱

تاریخ پاسخ به تعلیق: ۱۳۹۴/۸/۱۳

برادر ارجمند!

لطفاً به نکات زیر توجه فرمایید:

اولاً کتاب خداوند یک راوی بی‌طرف نیست که تنها در مقام گزارش کارهای مردم بدون

ارزیابی آن‌ها باشد، بل کتابی هدایت‌گر است که با هدف تعلیم پیروان خود، کارهای مردم را گزارش می‌کند و هیچ یک را بدون رد یا تأیید باقی نمی‌گذارد. با این وصف، کاری که خداوند از مردم در زمان اصحاب کهف گزارش کرده، از نظر او بدون اشکال بوده است؛ چراکه اگر اشکالی در آن وجود داشت، به هیچ وجه آن را تقریر نمی‌کرد، بلکه حتماً آن را رد می‌فرمود. در حالی که نه تنها آن را رد نفرموده، بلکه با توصیف اهل آن به عنوان کسانی که ﴿عَلَبُوا عَلٰی اٰمْرِہِم﴾، آن را به نحو ضمنی تأیید فرموده است. از اینجا دانسته می‌شود که در پاسخ مذکور، به «کار مردم» استنادی نشده، بلکه به تقریر و تأیید خداوند استناد شده است.

ثانیاً مراد از ساختن مسجد در نزدیک قبور صالحان، ساختن مسجد بر روی قبور آنان به نحوی که قبور آنان در مسجد واقع شود نیست؛ زیرا به صراحت گفته شده است که نماز گزاردن پیرامون قبور آنان در جایی که قبور آنان دیده می‌شود و بنا نهادن بر روی قبور آنان شایسته نیست. با این وصف، ساختن مسجد در نزدیک قبور آنان به نحوی که قبور آنان بیرون از مسجد واقع شود و قابل رؤیت برای نمازگزاران نباشد، اشکالی ندارد؛ خصوصاً با توجه به اینکه اصل، جواز ساختن مسجد در هر جایی است مگر جایی که دلیلی از شرع برای عدم جواز آن رسیده باشد و آن تنها ساختن مسجد بر روی قبور است؛ همچنانکه بنا نهادن بر روی قبور نیز شایسته نیست و حضرت علامه منصور هاشمی خراسانی آن را «بدعت پادشاهان» شمرده است که بر روی قبور خود بناها می‌ساختند.

خداوند مهربان بر توفیق شما برادر ارجمند بیفزاید.

دفتر حفظ و نشر آثار منصور هاشمی خراسانی
بخش پاسخگویی به پرسش‌ها

